

## PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA PRO PARLAMENT ČR

Světová poštovní unie (SPU) byla založena 9. října 1874 v Bernu. Od roku 1947 je jednou z odborných organizací OSN. Patří mezi vládní organizace s téměř univerzálním členstvím. V současné době má 192 členů. Česká republika přistoupila k SPU 18. března 1993, přičemž Československo bylo členem od 18. května 1920.

Podle Ústavy SPU je jejím posláním prostřednictvím řádně vykonávaných poštovních služeb přispívat k dosažení cílů mezinárodní spolupráce v oblasti kulturní, sociální a hospodářské. Z praktického hlediska jde především o zajištění a trvalý rozvoj univerzální poštovní služby se všemi jejími parametry spočívajícími zejména v dostupnosti, kvalitě a bezpečnosti, a to na základě stanovení jednotných závazných pravidel pro mezinárodní poštovní styk a koordinace vývoje poštovních služeb v jednotlivých zemích a regionech.

SPU vykonává svoji činnost zejména v souladu s následujícími dokumenty, souhrnně označovanými „Akta SPU“, které jsou svým charakterem multilaterálními mezinárodními smlouvami uzavíranými mezi členskými zeměmi SPU:

- **Ústava SPU a její dodatkové protokoly;**
- **Generální řád SPU a jeho dodatkové protokoly;**
- **Světová poštovní úmluva a její dodatkové protokoly;**
- **Ujednání o poštovních peněžních službách.**

Ústava je základním dokumentem SPU, který stanoví především její cíle a úkoly, pravomoc, podmínky získání členství a její organizační strukturu. Upravuje rovněž financování SPU, definuje Akta, postupy při projednávání jejich změn, formy jejich schvalování (ratifikace), měnovou jednotku, úřední jazyk, sídlo atd.

Generální řád podrobně upravuje složení, kompetence a obsah činnosti stálých orgánů SPU, její hospodaření, procedurální záležitosti spojené s volbami členů stálých orgánů a vedoucích představitelů SPU, příspěvkové třídy apod.

Světová poštovní úmluva stanoví zejména všeobecná pravidla pro výměnu listovních zásilek a balíků, povinnost členských zemí zajišťovat univerzální poštovní službu, specifikuje zásadu svobody průvozu, upravuje výši terminálních poplatků a rozsah odpovědnosti poštovních správ.

Ujednání o poštovních peněžních službách, které se zabývá především službou mezinárodních poštovních poukázek, má fakultativní charakter a je závazné jen pro členské země, které k němu přistoupily. Česká republika je účastníkem tohoto Ujednání, které obsahuje zejména zásady provozu, technická a technologická ustanovení, vymezení odpovědnosti a principy odúčtování mezi určenými provozovateli těchto služeb.

Nejvyšším orgánem SPU je Kongres, který se schází zpravidla každé čtyři roky s cílem revidovat Akta SPU na základě návrhů stálých orgánů a členských zemí SPU. Kromě tohoto rozsáhlého projednávání a schvalování změn a doplňků Akt volí Kongres také generálního ředitele Mezinárodního úřadu SPU, jeho náměstka a členské země do stálých orgánů SPU.

Poslední řádný, tj. 26. Kongres, se konal v roce 2016 v Istanbulu. Na tomto Kongresu se však nepodařilo nalézt řešení všech složitých finančních otázek spojených zejména s financováním činnosti SPU prostřednictvím členských příspěvků a s udržitelností důchodového systému SPU, ani kompromis v navržených organizačních změnách orgánů

SPU, tj. Administrativní rady a Rady poštovního provozu. **Vzhledem k tomu rozhodl tento Kongres o konání mimořádného Kongresu SPU, a to v roce 2018 v Etiopii** (ve více než 140 leté historii SPU se jednalo teprve o druhý mimořádný Kongres).

Na základě usnesení vlády České republiky ze dne 22. srpna 2018 č. 542 se zmíněného zasedání mimořádného Kongresu SPU, který se konal ve dnech 3. až 7. září 2018 v Addis Abebě, zúčastnila i delegace ČR, která aktivně participovala na všech jednáních Kongresu. Kongresem přijatá Akta obsahují zejména následující změny:

- **Desátý dodatkový protokol k Ústavě SPU** přináší ve 3 upravených člancích, a to 1, 8 a 18, více méně jen úpravy upřesňujícího a redakčního charakteru;
- **Druhý dodatkový protokol ke Generálnímu řádu SPU** upravuje 22 článků, z nichž za nejdůležitější lze označit zvýšení počtu členů jednoho z orgánů SPU, tj. Rady poštovního provozu ze stávajících 40 na 48 členských zemí (čl. 112), přičemž ze současných 5 se zvyšuje na 6 počet míst vyhrazených regionu Východní Evropy a Severní Asie, do kterého patří i ČR; významný je rovněž vznik Koordinačního výboru stálých orgánů Unie (nový čl. 117bis) a změny v čl. 150 – Příspěvkové třídy, který zavádí ke stávajícím třinácti deset nových příspěvkových tříd tak, že mezi třídy s vyšším počtem příspěvkových jednotek byly vloženy nové třídy, které snižují rozpětí mezi jednotlivými třídami; současně byla na základě praktických problémů s placením členských příspěvků a v duchu solidarity vytvořena nová příspěvková třída ve výši 0,1 jednotky určená výhradně pro země uznané OSN jako malé ostrovní rozvojové státy, jejichž populace je nižší než 200 000 obyvatel; na základě praktických problémů při ověřování plných mocí delegátů pro jednání Kongresů a podpis Akt SPU pak byl upraven čl. 3 Jednacího řádu Kongresů, který je přílohou Generálního řádu;
- **Dodatkový protokol ke Světové poštovní úmluvě** – na základě Kongresem schválené aktualizace tzv. Integrovaného produktového plánu byly do čl. 17 (Základní služby) doplněny do listovních zásilek obsahujících zboží dvě nové kategorie, a to slepecké zásilky do 7 kg a tzv. tiskovinové pytle M (zásilky obsahující noviny, periodika atd.); rovněž v souvislosti se schválením Integrovaného produktového plánu byla z čl. 18 (Doplňkové služby) vypuštěna služba křehkých balíků;
- Mimořádný Kongres nepřijal žádné změny týkající se **Ujednání o poštovních peněžních službách**.

Kongresem byl schválen rovněž **Integrovaný plán odměn**. Jedná se o systém plateb, které si poštovní operátoři vzájemně hradí za výměnu poštovních zásilek (tzv. terminální poplatky a balíkové podíly). Tento dokument definoval cestovní mapu, na jejímž základě měly být řádnému, tj. 27. Kongresu v roce 2020 předloženy návrhy, které by upravovaly tyto platby tak, aby odrážely skutečné náklady.

Krátce po skončení Kongresu v Addis Abebě se však ukázalo, že některým zemím výrazně nevyhovuje schválený Integrovaný plán odměn, který v podstatě řešení problémů odsunul až za rok 2020. Nejaktivněji v tomto směru vystoupily Spojené státy americké, a to **prohlášením prezidenta Spojených států amerických z října 2018**, které uvádělo, že současný systém terminálních poplatků USA považují za nespravedlivý. Poštovní správě USA přináší ztráty, protože neuhradí ani jejich vnitrostátní náklady. **Nejvýznamnější ztráty přitom plynou z enormního objemu zásilek posílaných do USA na základě objednávek z čínských e-shopů. V této souvislosti USA deklarovaly, že nebude-li tento systém do roka změněn, vystoupí v říjnu 2019 z SPU.**

Nejen v kontextu této deklarace připravovaly orgány SPU návrh nového systému terminálních poplatků, který měl být projednán na řádném Kongresu SPU, který se bude

konat v roce 2020 v Pobřeží slonoviny. Nicméně při zohlednění možného vystoupení USA a jeho dopadů (problémy se zajištěním vzájemného poštovního styku s USA a ztráta vysokých příspěvků USA do rozpočtu SPU – cca 6 % z celkového rozpočtu) bylo rozhodnuto, že podle stanovených pravidel budou členské země osloveny, **aby se vyjádřily k možnosti svolání mimořádného Kongresu již v roce 2019**. Potřebná většina členských zemí ve stanoveném termínu hlasovala pro svolání mimořádného Kongresu SPU. Rovněž ČR se i na základě doporučení Ministerstva zahraničních věcí vyjádřila pro konání Kongresu.

**Na základě těchto skutečností bylo generálním ředitelem Mezinárodního úřadu SPU svoláno jednání dalšího mimořádného Kongresu SPU do Ženevy, a to na dny 24. – 26. září 2019, s jediným předpokládaným bodem jednání, kterým bylo posouzení a hlasování o variantách změn systému terminálních poplatků.**

Jednání mimořádného Kongresu SPU v Ženevě se delegace ČR zúčastnila na základě usnesení vlády České republiky ze dne 26. srpna 2019 č. 615. Uvedenými usneseními vláda mimo jiné vyslovila souhlas s obesláním mimořádného Kongresu a se sjednáním změn Akt SPU, a to rovněž s výhradou jejich ratifikace.

Jediným bodem programu Kongresu byly varianty úprav stávajícího systému terminálních výdajů, a to pouze u zásilek objemného, tzv. „E“ formátu. Po mimořádně složitých a dlouhých jednáních, ve kterých klíčovou roli hrála delegace USA, se nakonec podařilo nalézt kompromisní řešení označené jako varianta „V“ (victory), která umožnila setrvání USA, ale i dalších zemí jako byly Kanada a Norsko, které rovněž avizovaly možné vystoupení, v SPU.

Konkrétní změny systému terminálních výdajů se promítly do úpravy 6 článků Světové poštovní úmluvy a jsou obsahem **Druhého dodatkového protokolu ke Světové poštovní úmluvě**.

Přijatá varianta nově upravuje sazby terminálních výdajů u zásilek E formátu pro jednotlivé roky až do roku 2025 a současně umožňuje členským zemím, které dostávají více než 75 tun zásilek ročně, stanovit si vlastní sazby, které budou vycházet z jejich nákladů, a to již od 1. července 2020. Toto byl hlavní cíl, kterého chtěly dosáhnout USA, ale i další členské země, které mají vysoké náklady, které jim stávající systém nepokrýval. Pokud jde o ČR, nebude mít nový systém na Českou poštu, s. p., která podle zákona o poštovních službách plní povinnosti vyplývající z členství v SPU, zásadní dopad. Mezi evropskými zeměmi totiž funguje oddělený systém terminálních výdajů, který je založen na skutečných nákladech a se žádnou další zemí nepřevyšuje objem zásilek 75 tun ročně.

V duchu závěrů pracovní skupiny Rady EU pro poštovní služby a v souladu s předchozí praxí podepsala ČR, stejně jako všechny ostatní členské státy EU, tzv. prohlášení při podpisu Akt. V tomto prohlášení je uveden následující text: „Delegace členských zemí Evropské unie prohlašují, že jejich země budou aplikovat Akta přijatá tímto Kongresem v souladu se svými povinnostmi podle Smlouvy o Evropské unii, Smlouvy o fungování Evropské unie a Všeobecné dohody o obchodu službami Světové obchodní organizace“. Totéž prohlášení bude zopakováno jménem České republiky při ratifikaci Akt SPU.

V souladu s udělenou plnou mocí podepsal na závěr jednání vedoucí delegace ČR, zástupce ředitele odboru poštovních služeb a služeb informační společnosti Ministerstva průmyslu a obchodu pan Jiří Řehola, mimořádnými Kongresy projednaná a schválená Akta SPU, a to s výhradou jejich ratifikace. Akta přijatá na Kongresu v Addis Abebě nabyla účinnosti 1. července 2019 a Akta přijatá v Ženevě 1. ledna 2020.

Texty nových Akt SPU, které vláda ČR schválila svým usnesením ze dne 27. července 2020 č. 802, jsou uvedeny v příloze předkládané zprávy.

Ratifikace Akt SPU není v rozporu se závazky převzatými ČR z platných mezinárodních smluv, jimiž je vázána, a nevyvolává zvýšené nároky na státní rozpočet.

Ústava SPU a její změny promítnuté v dodatkových protokolech vyžadují v souladu s jejím článkem 25 ratifikaci; schválení ostatních dokumentů se řídí ústavními předpisy každého státu. Vzhledem k ratifikačním a schvalovacím postupům v jednotlivých členských zemích a vzhledem k termínu poskytnutí oficiální textů Akt ve francouzštině je převažující praxí, že ve většině z nich není ratifikační proces ukončen ke dni nabytí účinnosti Akt. V zájmu zajištění mezinárodního poštovního provozu jsou však nová Akta v praxi všemi členskými zeměmi předběžně prováděna. Pro ČR Akta vstoupí v platnost až poté, co bude uložena ratifikační listina u jejího depozitáře, kterým je generální ředitel Mezinárodního úřadu SPU. Současně s uložením ratifikační listiny bude jménem ČR zopakováno prohlášení, které bylo učiněno při podpisu Akt SPU.

Ratifikace Akt SPU vyžaduje souhlas Parlamentu, neboť podle čl. 49 písm. a) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, v platném znění, se jedná o mezinárodní smlouvy obsahující závazky, které upravují práva a povinnosti osob. Z hlediska právního řádu ČR mají tedy Akta SPU charakter mezinárodních prezidentských smluv.

Vzhledem k výše uvedenému je Parlament České republiky žádán o vyslovení souhlasu s Akty SPU přijatými na mimořádném Kongresu SPU v roce 2018 v Addis Abebě a v roce 2019 v Ženevě.

V Praze dne 10. srpna 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.